61459/P

DISSERTATIO MEDICA INAUGURALIS, DE NOSOCOMIIS;

Ex libris Soc: Med: Abred:

QUAM,

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,

GULIELMI ROBERTSON, S. S. T. P.

ACADEMIÆ EDINBURGENÆ PRÆFECTI;

NEC NON

Ampliſſimi SENATUS ACADEMICI conſenſu,

Et nobiliſſimae FACULTATIS MEDICÆ decreto;

PRO GRADU DOCTORIS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILEGIIS RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

Eruditorum examini ſubjicit

EDVARDUS FOSTER,

HIBERNUS.

Pridie Idus Junii, hora locoque ſolitis.

Μακαριος ὁ συνιων ἐπι πτωχον και πενητα, ἐν ἡμερᾳ πονηρᾳ ῥυσεται αὐτον ὁ Κυριος.

PSAL. xl. 1. Septuag.

EDINBURGI:

Apud BALFOUR, AULD, et SMELLIE, Academiae Typographos.

M,DCC,LXVII.

H 35-

WELLCOME LIBRARY INSTITUTE

316834

VIRO ILLUSTRI,

ET DE PATRIA OPTIME MERITO,

CAROLO LUCAS, M. D.

SUPREMAE APUD HIBERNOS CURIAE,

CIVITATIS DUBLINENSIS MISSU,

SENATORI,

EDVARDUS FOSTER

SALUTEM PLURIMAM DICIT.

CUM ſummos petens medicinae honores, ex academiae inſtituto, ſcribere aliquid neceſſe haberem, et de noſocomiorum natura libellum confeciſſem, ſub cujus eum auſpiciis potiſſimum tutarer deinde circumſpicienti, Tu mihi, Vir egregie! primus ad mentem, tu ſolus accurriſti; et merito. Cui enim patrono aliquod de re medica conſcriptum, quam medicinae peritiſſimo, potius ſacrarem; cui, ad publicum aliquod commodum pertinentem, quam hujus praecipuo Propugnatori; aut, noſocomia reſpicientem,

quam noſocomiorum ubique per totos agros Hibernicos condendorum Auctori? Qua quidem re nihil praeclarius, nihil humanius, aut viro pietate et meritis ad magnum honoris faſtigium evecto dignius eſſe poteſt. Profecto, ſi dictum CICERONIS, "homines ad deos nulla re "propius accedere, quam ſalutem homi-"nibus dando," cuiquam, certe medico; ſi medico, tibi ante omnes, convenit. Inter enim te et alios medicos hoc intereſt; ut illi, quantum opera aſſequi propria poſſint, ſaluti humanae conſulant; tu, qui ſive ſcientia, ſive diligentia, ſive ſucceſſu medendi, nemini, ne celebratiſſimis quidem Nominibus, cedis; praeterea, ſenatuſconſulto impetrato, egenis aegrotantibus, quae ubique maxima turba eſt, per totum ampliſſimum regnum, praeſentem opem inveneris. Neque hac in laude, quippe quae nova prorſus ſit, aliorum exemplum ſecutus es, ſed ipſe aliis utile futurum propoſuiſti. Etenim veriſimile eſt, ut nulla hactenus civitas parem pauperibus pietatem praeſtitit, ita nullam

nullam non, facti utilitate adductam, deinceps praeſtituram. Ut adeo non tuis civibus ſolis, ſed, quotquot tuae bonitatis fructum olim perceperint, iis omnibus propitius fueris. Ergo, quod in te fuit, quod in homine eſſe poteſt, perfeciſti; teque pium civem, probum virum, ſapientem ſenatorem, et prudentem medicum, oſtendiſti. Verum etiam quod ad alios attinet, tibi amplius aliquid providendum eſt, et in longitudinem conſulendum. Pulcherrima exempla, per improbitatem et nequitiem hominum, in peſſimos eventus trahi poſſunt. In omni re plerique mortalium, publica ſimulata, privatam utilitatem captant. Atque, ut quiſque peſſimus eſt, ita proprio lucro maxime eſt deditus. Hinc gratia, audacia, et largitio, dignorum hominum incorruptam et modeſtam virtutem circumvenit. Hinc nequiſſimi et ignaviſſimi mortales bonorum praemia ereptum eunt. Atque ſi, in praeſentia, hujuſmodi artes malae, quod ſuperi tamen omen avertant, dominabuntur; hinc quoque, communis ſalus in medio

lacerata

lacerata jacebit, et fruſtra tua bonitas, fruſtra miſericordia publica, erit. At ne quid tale, in novo tuo conſilio, fiat, et rem praeclariſſimam omnium corrumpat, tuum eſt, Vir Optime, quantum res ferat, prohibere. Prohibendi autem, ſi meam interponere opinionem deceat, haec ſola ratio eſt; ut non ſolum, quod jam factum eſt, gravium virorum qui et ipſi ſpectati medici ſint, collegium inſtituatur; ſed cum chirurgis medici quoque ſinguli in ſingulis noſocomiis adhibeantur, his ſumma cura detur, ut utrique omnium caſuum curationes omnes libro fideliter perſcribere, perſcripta collegio ſupra relato quotannis cognoſcenda ſubjicere, obſtringantur; ut diligentes et bene meriti laudentur, ignavi et tanto muneri praeſtando impares ignominia notentur, aut loco moveantur; denique una mente, uno conſilio, omnia adminiſtrentur. Verum, cum e contrario id agi videam, ut, excluſis medicis, chirurgis ſumma haec adminiſtratio detur, non poſſum non meum ejus rei dolorem teſtari. Quis non videt medici

et

et chirurgi officia inter ſe prorſus diſcrepare; multoque majorem ubique morborum numerum, operam illius, non manum hujus, deſiderare? Certe nullus populus, noſtris Civibus exceptis, non videret medicorum in valetudinariis ample curandis neceſſitatem, ubi decemplex facile morborum numerus illorum opem requirit. Neque ſapientiſſimus quiſque apud nos hoc ignorare poteſt. Imperitiores vero rerum, quo melius idem cognoſcant, et ſuum errorem videant, ad librum, quem vir graviſſimus BROCULSBEIUS de Morbis Caſtrenſibus conſcripſit, relego. Quod ſi alii chirurgi tantae curae inepti habeantur, an Hibernici multo aptiores credendi ſunt, aut prae caeteris terris morbi cultro, emplaſtris, et faſciis curandi, intra quae chirurgi totum officium conſiſtit, apud nos unos abundant? Si neutrum verum eſt, ſolam aut ſummam aegrotantium, de quibus agitur, curationem, iſtis hominibus non eſſe permittendam, et optimi cujuſque medici operam adhibendam, ſequitur. Ergo, ut ſupra

dixi,

dixi, ad te redit, ne quid ex his rebus detrimenti res communis capiat, tuumve conſilium peſſumdetur, prohibere. Quod ſi feceris, praeter ea quae tui operis rationem reſpiciunt, alia commoda ad publicum et ad genus humanum pervenient. Quippe aemulatio ſic accenſa, reliquorum per totam Inſulam medicorum ingenium acuet, et induſtriam excitabit. Hinc medicina accuratius et ſubtilius ubique exerceri, experimenta et obſervationes utiles et ſalutares in lucem edi, et Hibernia, quae antehac medicinae arte totam Europam tarde et longo intervallo ſecuta eſt, totam praecedere poteſt. Inter alia vero quae hinc utiliſſima eſſe poſſunt, diligens coeli viciſſitudinum et tempeſtatum generum obſervatio, quae privatim difficile, in publica tali ratione facile, haberi poteſt, non eſt praetereunda. Quod ſi HUXHAMUM, qui et verbis et exemplo medicos ad hoc ſuſcipiendum hortatus eſt, nemo unus, ſcilicet labore deterritus, ſecutus eſt; tamen multi, gloria accenſi, et imperio coacti, nullo negotio laborem ſuperabunt, et ex obſer-

vationibus

vationibus omnium, quotannis a collegio exploratis, non poterit non aliquod excerpi, et cum ſummo rei medicae commodo in lucem quotannis exire. Pari ratione, ex curationibus morborum ſupra dictis quicquid memorabilius viſum fuerit, id quoque publici juris factum medicinam locupletabit. Quae bona praeſtandi, opes fundendi, et Hiberniam divite artis Apollineae vena beandi, pulchrior hac occaſio dari nulla potuit. En tibi, Vir Honeſtiſſime, novae et verae gloriae propoſitam ante oculos materiem!

Quod ad noſtrum opuſculum attinet, fateor id neque emendatum, neque limatum, neque abſolutum eſſe, quippe quod ſtudiorum ratio, et anguſtia temporis, non permiſerit. Statuam quaſi rudem expreſſi, quam alii oblatam poliant; parteſque et membra totius molis ita deſcripſi, ut ſingula tamen lima ulteriore et accuratiore arte egeant. Nam ſive aëris, ſive munditiarum, ſive contagionis, ſeu multarum aliarum rerum, natura conſideranda eſt; vides, quot verbis, quanto labore, unaquae-

que

que harum tractari, et ultra ſolitos hujuſmodi diſputationum limites procedere poſſit. Accipe igitur aequi bonique has paginas; tua auctoritate et nomine protege; et culpas omnes ſcriptoris juvenis voluntati condona. Ipſe autem perge, ut coepiſti, eſſe emolumento patriae, propugnaculo libertati, decori et ornamento tuis, praeſidio miſeris, et ſingulari integritatis ſenatoriae, inter millia flagitiorum, exemplo!

EDINBURGI,
Prid. Non. Jun.

DISSERTATIO MEDICA

MED. CHIR. SOC.
ABERDEEN.

DE

NOSOCOMIIS.

EXPOSITURUS, quemadmodum omnia ad noſocomiorum uſus pertinentia curari gerive debeant, quo illuſtrior dicendorum ordo ſit, inſtitutum opus in quatuor partes diducam.

PRIMA, domicilii ſitum; altera, ipſum hoc, una cum iis quae extrinſecus aut intus ad idem proprius attinent; tertia, adminiſtrationem; quarta, victum et medicamenta, tradet.

QUARUM diviſionum iterum unamquamque, prout res poſtulaverit, ſuo poſtea loco dividam.

CERTISSIMA et ſaepius luctuoſa experientia demonſtravit, non omnem ſitum, multitudini etiam ſanorum hominum in eundem locum concluſorum, ac ne quidem ſingularibus, convenire: Quo major aegrotantium ratio habenda eſt; niſi ſi qui, ut CELSUS ait, "per-
"ſuadere nobis volunt, ſanis quidem conſide-
"randum eſſe quod coelum ſit, aegris vero
"non eſſe. Quibus tanto magis omnis ob-

" ſervatio neceſſaria eſt, quanto magis obnoxia
" offenſis infirmitas eſt *."

Igitur ſitus, coeli ſolique ratione habita, ideoque, in utroque totus conſiſtens aër, conſiderandus eſt. Quo autem modo aër in coeli et ſoli natura conſiſtat, et, pro diverſis eorum conditionibus, melior aut pejor ſit, niſi obiter non ſum dicturus. Solumque, quae aëris proprietates, in ſitûs delectu habendo, ſpectandae ſint, exponam.

Aeris tria, in ſalutem humanam, ideoque in noſocomiorum uſus, quaerenda ſunt; siccitas, temperies modica, et puritas. Quibus contraria ſunt vitanda. Aer maxime siccus in iis locis eſt, quae, modica altitudine, nuda, patentia, a magnis maribus remota, vel ab his, montium interventu, tecta ſunt.

Vix autem, ne nimis ſicca coeli natura ſit, metuendum eſt. Quam adeo ſanitati neceſſariam egregius Pringle opinatur, ut, inſalubrem, niſi in arenoſis ſolitudinibus, poſſe eſſe neget †. Si vero periculi quicquam in ſiccitatibus ſubeſſet, certe aeſtate praecipue incideret, qua eae maxime fiunt. Quo tamen tempore, ut ſatis ad ſalutem humoris ab aëre ſuppetat, varia humi naſcentia, luxuriantia,

* A. Cornel. Celſ. praefat. ſub fin.

† Diſeaſes of the army, part 2. chap. 2. p. 84.

antia, ſummam ubique terram obducentia, et incredibilem humoris vim, incredibili velocitate, per innumerabilia foramina, ad ſuperum aëra, omni temporis puncto, dimittentia, efficiunt. Praeterea, ubi plures homines vivunt, inde ſemper, ex aqua et aliis circa eos vaporibus, ſatis ſuperque madoris, cum aëre permiſcetur. Non igitur quaerendus humor, ſed omni cura, ut mox oſtendetur, cavendus eſt. Quem, quoniam omnibus teſtimoniis et argumentis major, etiam experimentorum fides nocentiſſimum eſſe confirmavit; igitur, quae is locus maxime infeſtet, dicendum eſt; fonteſque humoris, quo certius in ſitus domicilii delectu habendo, vitentur, retegendi.

Igitur, neque in ſummis montibus; neque in planitiebus, praeſertim uberiore et ditiore ſolo, neque in fluminum ripis; neque in imis vallibus; neque prope paludes, udave inaequaliter loca; neque ſilvarum tractui vicina; neque magnis maribus objecta, noſocomia ſalubriter conduntur.

Nam altiſſimum quemque locum humor omnis coeleſtis, prae caeteris, petit. Id quod nebulae coelumque ibi obnubilum toties viſum, cum omnia in tractibus ſubjectis ſerena tamen ſunt, oſtendunt.

Ad

Ad imas valles, terreſtris omnis mador undique, ex ſuperioribus regionibus, confluit.

Planities autem eo ſunt vitandae, quod, niſi declivitates ſunt, per quas collecta aqua delabatur, haec cumulata ſubſiſtit, et totam terrae faciem humidat. Quod ſi ſolum quoque per cujus foramina ut illa deſcendat reliquum eſt, uberius magiſque argillaceum eſt, nullus omnino humori exitus dabitur. Qui igitur coelum aſcendat, per aëra diffundatur, madidumque hunc et gravem reddat, neceſſe eſt.

Quantum autem humoris, ideoque noxae, a fluminibus ortum ripas et vicina petat, rores, halitus, et nubilia, veſpertinis, nocturnis, et matutinis horis, praeſertim poſt calores diurnos ſummiſſa, demonſtrant.

Madidorum vero vaporum magnam vim, a magnis maribus ad objectas terrarum oras ventos perferre, notiſſimum eſt. Quo fit, ut eae plagae, quae mari Atlantico, Oceano Germanico aut Pacifico, oppoſita jacent, maxima humoris copia infeſtentur; eoque majore, ſi qui loci inter altorum montium juga, et talia aequora intercluſi, collectos intra anguſtum ſpatium vapores excipiunt. Quorum utique locorum eae partes, quas inter et maria montes interjacent, tutae magis magiſve, ubi no-

ſocomia

ſocomia aedificentur, idoneae ſunt, quia interceptus altera parte vapor ad alterum non pervenit.

Palustrium vero, praeſertim udorum, locorum vicinitas graviſſima et ſumme inſalubris accolis eſt, quia plurimum inde madoris oritur. Itaque omnium regionum, hujuſmodi loca ſpargere morbos, et mortale genus varie divexare, pro aliarum rerum ſimul agentium et morborum faciem aliter atque aliter mutantium varietate, perſpiciuntur.

Neque, ob eandem cauſam, vaſtarum ſilvarum tractus minus noxae inferunt. Ad quas magna humoris vis, partim coeleſtis, partim terreſtris, item a foliis, ab arborum et reliquorum humi naſcentium ſummis ſpatiis promanans, undique congeritur. Unde eadem fere quae ſupra demonſtrata ſunt mala, eademque de cauſa, gignuntur. Americani ſalubriores regiones experiuntur, quo plura loca, exciſis ſilvis, circa domicilia quaeque nudarunt. Quinetiam Britannos, antiquam circumſepiendi villas arboribus conſuetudinem paſſim commutâſſe, et apertiora undique loca, ac latos proſpectus, quam maxime affectare video; ſcilicet, haud indoctos, quanta mala a priore, quanta a praeſente inſtituto bona, ad ſalutem ſuam perveniant.

Omnis

Omnis vero humor eo pejus mortales habet, quo major ejuſdem copia eſt. Itaque de rerum ſupra commemoratarum noxis judicandum eſt. Uda vero et ſilveſtria loca, eo nomine, nocentiſſima ſunt, quod plurimum madoris ad hominum corpora perferunt; illa, quia ſumma ſpatia multis partibus, quam planorum, auctiora ſunt; haec, cum ob eadem ſumma ſpatia, per truncos, per ramos, per folia et frondes, incredibiliter ampliata; tum, quia totidem radiculis, quot partes ſupra terram, eminent, aquam e terra avidiſſime hauſtam rapidiſſimo per has omnes meatu undique demittunt. Quocunque autem modo, et quibuſcunque ex rebus, corporibus hominum humor adhaereſcit, omnia mala, ex occluſa perſpiratione naſcentia, inde oriuntur. Et, prae caeteris, febres intermittentes in humido omni tractu dominantur.

Temperiei coeli tenuis nobis copia eſt. Quae enim mortalium cura, quod artificium, varias coeli vices regere aut multum mutare queat? Atqui modica utique temperies in primis neceſſaria eſt. Quae quidem, ſi ad ſiccum aëra jam expoſitum additur, ipſe coeli habitus prope inventus erit, qui ſaluti humanae quam maxime conveniat. Talis aër corpora noſtra debito pondere et elatere premet, juſtum firmis par-

tibus

tibus tonum praeſtabit, ut hae humores rite impellant, inque vicem ab iis repellantur, faciet; poſtremo, omnia vitae officia, actiones omnes, intra juſtum modum continebit. Sed quoniam modica temperies frigoribus et caloribus nimiis media intercedit, de his utriſque verba deinceps faciam, quidque in nobis adverſus ea praeſidii ſit attingam.

Calor vel per ſe vel conjuncto humore agit. Per ſe, ubi vehementiſſime premit, mortales variis turbis et ſubita ſaepe pernicie afficit. Quod fatum ſub frigidiore coelo vivere conſueti et in ardentes orbis plagas tranſducti, item complures anguſtius et confertim habitantes, ſaepe ſunt experti. Atque id periculi imae valles, parietes ex lateritia vel lapidea materia confecti et calce firmati, ubi ii domum circumſepiunt, praeterea ſolum arenoſum, aeſtivo ubivis tempore per calidos dies inferunt; quippe quae Solis radii gravius feriant, atque inde repercuſſi periculoſo aeſtu mortalia corpora torreant. Itaque ea a noſocomiis procul abeſſe debent.

Quod ſi calori aëris adeo per ſe gravi humor quoque acceſſit, quae duo vitia nunquam non ſtagnantem ſecum naturam quoque trahunt, et commemorata mala cumulant, quanta

ſtrages,

ſtrages, quam dirae cum putredine peſtes et plurima mortis imago, graſſentur, neceſſe eſt!

> "Quis cladem illius" coeli, "quis funera fando
> "Explicet, aut poſſit verbis aequare laborem *!"

Supra oſtendi, ſatis ſemper humoris a multitudine eodem collata ad circumfuſum aëra differri, neque non veriſimile eſt, etiam illum conjuncto calore putrida quoque mala gignere poſſe. Omnia vero putredinis genera, et peſſimorum morborum facies, ex fontibus humoris et caloris externi conjunctis, naſcituros eſſe conſtat. Ergo, quo tutiora noſocomia et a geminatis noxis liberiora ſint, omnia loca, quae ſive humorem ſive calorem nimium adferre propoſitum eſt, ab illis diſſideant oportet.

Frigus quoque vel per ſe, vel conjuncto humore, agit.

Seorsim agens frigus, ſtructurae ratio, poſtea memoranda, facile in habitabilibus orbis plagis defendit; ideoque ab hoc loco omnis de eo quaeſtio aliena eſt.

Frigoris autem humidi, in domo condenda, obſervatio quaedam neceſſaria eſt. Atque hic quoque humoris, cujus ante memini, origo varia vitanda eſt. Itaque ſummi montes, imae valles, conſita arboribus, uda

aut

* Virgil. Æneid. lib. 2 verſ. 361.

aut paluſtria loca, et ſimiles aliae res, domui vicina ne ſint. Omnis autem frigoris vis, accedente madore, duplicatur, arctius corporibus adhaeret, et diutius retinetur. Eadem ſummi corporis foramina occludit, adſtringit, perſpirandum vaporem retinet, et in interiora convertit. Unde febres cum totius corporis habitu inflammato, partiumque inflammationes, naſcuntur.

Porro ut aër quam puriſſimus, ideoque, omni ex parte, ſanitati aptus ſit, omnia quae eum contaminent cavenda, domuſque ab omnibus remota inſtituenda eſt. Hic autem, non de toto coeli ambitu, ſed de aëre terram et hominum corpora propius depreſſo, loquor. Is enim rebus impuris pervius ſolus inquinatur, atque ex eo, ut quaeque pars maxime ſtagnat, ita maxime polluta nocet. Aëra omnia acria, praeſertim putrida, polluunt, et ſanitati ineptiorem efficiunt. Quorum utique origo in animantium et terra naſcentium vaporibus quibuſdam conſiſtit. Nam ſi qua labes ex foſſili quoque natura oriri putanda eſt, eam, ut magis reconditam, minuſque, in ſitus noſocomiorum delectu habendo, ſaepe ſe offerentem, haud ſane multum morabor. Urbanarum igitur ſordium colluviem, noxas ex ſummis hominum corporibus, e pulmonibus, ex alvo, ex urinae itineribus, e ventriculo,

et cum aliis corruptis excretis dimanantes, aquam ſtagnantem, aut foſſas putridas prope, noſocomia collocanda non ſunt. Atque haec, ſi magna vi et copia circumvolitant, et cum aëre non mixta ventiſve ablata, noſtris corporibus intus accipiuntur, quolibet tempore offendunt. Ad quae, ſi aeſtivorum dierum, ſi rerum de quibus ſupra memini calor, ſi earundem humor, ſi ſtagnans aër, et ſimiles aliae noxae ſuperadduntur; multiplicata clade, diraque putredinis, contagionis, et ſaevarum peſtium lue, mortales rapiuntur.

Supra demonſtratum eſt, eo plus aquae ad coelum adſurgere, quo ampliore ſummo ſpatio eidem exponitur; ideoque ſummum ſolum inaequaliter udum, quam altiores aquas, magis nocere. Quae tamen noxa humoris avolantis copiae non tota tribuenda eſt. Sic enim quieſcens humor et calori objectus facile ſtagnat et corrumpitur, ut haec quoque corrupti aëris cauſa ſit. Cujus rei exemplum ex Ægypto Inferiore petitum mihi ſuccurrit. Quibus enim temporibus Nilus inundans totos vicinos agros alto flumine obruit, accolae ab omnibus morbis immunes ſumma valetudine fruuntur. Contra eodem, ripis repetitis, in juſtum alveum relabente, eique tractu proximo toto udo, et partim ſicco, partim madido relicto,

relicto, peſtes et omnium morborum putridorum genera per populum nata graſſantur. Porro, licet nihil ſicco et puro aëre, ut ſupra dictum eſt, ſalubrius ſit, ideoque omnia, quotquot eum inquinent, tollenda ſequatur; tamen, ſi id fieri non poteſt, aquarum ea altitudo quae impura omnia tegat, non ſolum minus nocebit, verum etiam, adverſus putredinem et alios illorum effectus, praeſens auxilium erit. Itaque LANCISIUS Hadrianam molem, cum paluſtri praecipue coeno inquinata eſſet, neque illico exhauriri potuiſſet, deducta ex Vaticanis hortis lympha, ſic temperavit, ut accolas peſte laborantes minime deinde laeſerit. Idem Romae, PISAURI et alibi, ejuſdem conſilio, factum eſt *. Item per quadraginta annos, omnia ex omnibus domibus ſordium genera, in magno latoque ad moenia magnae urbis ſtagno collecta, quoad ſuperante aquâ tecta ſunt, nihil nocuiſſe, poſtque ſummam tandem aquae faciem exſuperatam, aëri aperto ſubjecta, horrendam febrem per populum ſparſiſſe, et, pro quadragenis quotannis perire ſolitis, eo anno capitum millia duo ad orcum demiſiſſe, SENAACUM teſtari video †.

DOMI-

* De nox. paluſtr. effluv.

† De recond. febr. intermit. tam remitt. natur. l. 1. cap 4.

Domicilium et ad id pertinentium ratio triplex eſt: primumque de libero ſpatio externo; deinde de ipſo aedificandi negotio; poſtremo de internis ejus partibus, pauca diſſeram.

Cum multarum rerum et, prae caeteris, arborum et aliarum domuum vicinitatem, jam vetuerim; igitur libera omnia et aperta circa domum debere eſſe intelligitur. Sed ad cauſas ejus rei ante expoſitas, alia nunc explicanda accedit. Pars curationis exercitatio eſt, cujus quoque ut ambulatio pars eſt, ita ei neceſſario locus erit deſcribendus. Qui locus hortus ſit, an area porrecta, vix refert. Quod ſi idem cingendus videbitur, parietes neque ex aggere, neque ex lapidea, neque ex lateritia, aut ulla alia ſolida materia perficiendos, ſed cratibus ita conjunctis, ut multo plus vacui inter binas quaſque intercedat, quam ipſae ſolidi habeant, contexendos, judico. Illud enim ſepimenti genus nimis clauſum, quo minus ad domum aër libere perveniat, prohibebit; hoc non erit impedimento. Praeterea ſemitae variae fieri, aliae planae, aliae leniter acclives, aliae rectae, aliae flexuoſae, quo major ambulandi ſit varietas, debebunt. Quam varietatem variae vires et caſus ambulantium poſtulabunt. Poſtremo, cum ii qui ſic exercendi ſint, in numero longis,

ideoque

ideoque plerumque lenioribus morbis affecto-rum, aut convaleſcentium futuri ſint, ne quid laſcivius minuſve decore geratur, viros a mu-lieribus ſeparato loco ambulare convenit.

Ædificandi ratio proxima eſt, ſub qua tria, materiam, domus genus, et poſitum, com-prehendam.

Nihil lateritium, niſi in iis regionibus ubi lapidum copia non eſt, ad aedificandum ad-hiberi debet; atque, ubi ea illius materiae neceſſitas fuerit, tamen, in juſtam hujus quae fieri ſolet craſſitudinem, parietes patere, neque ſumptui parci convenit. Major enim craſſi-tudo, praeter firmitatem quoque majorem, plus hieme caloris, aeſtate frigoris, praeſtat. Simi-lemque rationem tectum, prout tegulis late-ritiis aut lapideis factum fuerit, habebit. Item gradus, ingredientium veſtigiis primi ſemper ſubjecti, ideoque quam maxime ſemper inqui-nati, quo facilius mundi ac nitidi ſerventur, ex lapidibus politis et laevibus, unde ſordes nullo negotio abſterguntur, perfici oportet. Quicquid autem inſtruitur aut contegitur, calce conſolidandum eſt, parietumque interi-orum totum ſpatium calce quoque inducen-dum, ne quid ubique rimae aut vitii relinqua-tur. Haec autem, quo melius frigus nimium,

quod

quod cavendum ſupra dixi, defendatur, et alia poſtmodo memoranda, ſervanda ſunt.

Simplex domicilium duplici praeſtat, cujus totam latitudinem ſingula cubicula occupent, et in unoquoque feneſtrae utrinque feneſtris opponantur. Quo fiet ut vix ullus flare ventus queat, quin, iis per occaſionem apertis, intus dirigatur. Quae res, ventilabris multo commodius et expeditius, aëra ſtagnantem aut minus ſpiritui aptum commutat renovatque. Saepenumero autem, ubi ab altera ſola parte feneſtrae in ſtruendo relictae ſunt, nulla his vel maxime apertis aura intus perfertur. Ob eandem quoque cauſam, magnae atque altae eaedem fieri debent. Cui altitudini ut locus ſit, contignationes in idoneam altitudinem elevandae ſunt. Denique, pro longitudine ejus, domus certis intervallis ab ima parte ad ſummam gradibus ſecanda eſt, iiſque ad omnia cubicula perviis opus erit, cum aditus facilioris tum liberioris aëris immittendi cauſa. Sed et alia hujus ſtructurae cauſa ſubeſt.

Nam cum animi in omni morborum genere vis magna ſit, iſque inferre, augere, aut imminuere morbos varie conſueverit, quaecunque, in domus aedificandae ratione, ad hilaritatem aut tranquillitatem ejus, ſanitati maxime convenientem, conferunt, locum ſibi vindicant.

Ex

Ex his, libera lux et jubar per feneſtras modo memoratas immiſſa, noſtri ſunt propoſiti; quippe quibus nihil magis mortales animos recreet, nihil jucundiores aut ſereniores praeſtet. Igitur ad meridiem tota longitudine aedes vergere, neque ulla pars niſi neceſſario ab eo averti, debent. Quo fiet ut ſi ſimplex domus fuerit, ut ſupra praecepi, et alae deſuerint, quod fieri quoque judico, nullum ubivis cubiculum, non et ſole et aëre recreetur; et Celso, "inflatum aeſtivum, hibernum Solem habere" jubenti, cum commodo pareatur. Nam haec aedificandi ratio, cum modicam aëris temperiem noſocomiis neceſſariam oſtenderim, ejus copiam quandam dabit. Solis radii per vitra tralucentes frigus immodicum temperabunt; modicum frigus, apertis feneſtris, aeſtus incommoda levabit.

Quae tamen ita dico, ut alas, alteram in meridiem productam, alteram in ſeptentriones rejectam, quo neutra alteri officiat, jubarve aut aëris liberioris meatum intercipiat, haud incommodas fore fatear; eoque magis, quod ſic ab utraque parte ad angulos quibus illae reflectuntur, domum gradibus antedictis dividendi copia facta erit. Quorum graduum imus eam coeli regionem reſpiciat, quae liberrimos et puriſſimos ventos emittere ſolet. Ea

autem

autem in Britaniae Hiberniaeque pleriſque locis ſeptentriones ſunt.

Sermo de partibus internis plurimas res complexus, cubicula et horum ſupellectilem, culinas, medicamentorum officinas, cellas familiares, appartum aegris communem, et quaedam alia domui communia tractabit.

Quo minus cubicula ſpatioſiora et plurium capacia quaedam ſint, quibus ii, quorum morbi a contagione alieni ſunt, communibus utantur, nihil obſtare video: praeſertim cum parſimoniae in talibus domibus nunquam obliviſcendae, hoc maxime conſilium conveniat; verum in hujuſmodi cubiculorum neceſſitate, unum ſemper, quo, reliquorum purgationis et aëris mutandi cauſa, migretur, vacuum ſervandum, praeclaro Donaldo Monroo, idem in noſocomiis militaribus monenti, aſſentio. Attamen plura ſeparata, quae unum aut alterum aegrotantem capiant; non omnia pauca et multis communia, quibus e turba concluſa morbis contagioſis laborantes reliquos inficiant, parare operae pretium eſt. Non enim ſatis eſt unum alterumve manifeſtiore contagione periclitantem a reliquis ſegregare; multos vero alios eadem labe paulo occultius ſuffectos in certum prope periculum alios deducere pati. Enimvero magna morborum pars, et

omnes

omnes fere per populum graſſantes, profecto contagione non carent. Nec injuria ſuſpicientur, quotquot homines ex domibus privatis, ubi alios eadem mala vel teneant, vel paulo ante tenuerint, ad noſocomia ſint perlati; eoque minus vana haec ſuſpicio erit, ſi eadem mali natura eodem tempore per populum ſaevire intelligetur. Hi omnes et multi alii ſeorſim ſunt habendi, curandumque ne inopum et miſerorum ſalutare auxilium in perniciem nonnullorum vertat. Nam neque hiberno tempore ſpatioſorum cubiculorum omnes igne partes pariter caleſiunt; neque valetudinariorum multitudo in eundem locum coacervari poteſt, quin ſtrepitu et vocibus alii alios offendant, ſomnique aut quietis uſum neceſſarium vigilantes aut inquieti, interturbent. Ad ſupra dicta adtexendum eſt, unumquodque cubiculum, pro concludendorum numero, amplum, ſpatioſum, altumque debere eſſe. Quam altitudinem contignationum praecepta altitudo parabilem efficiet. Poſtremo, ſingulis cubiculis ſingula loca concluſa includenda ſunt.

Cubiculorum ſupellex deinceps conſideranda eſt; eaque per lectos et horum partes, matulas, ſcaphia, thermometron, focos, et feneſtrarum opercula, exigitur.

Lectorum ea inter ſe diſtantia convenit, quae imperitiori judici eam contemplanti longe nimia videretur. Ab hac re alienum non eſt Joannis Pringelii dictum, qui de noſocomiis caſtrenſibus loquens, "lectos ita raros, iiſque "inter ſe intervallis diſponendos," ait, "ut vul-"garis homo oculis eos intuens triplicem facile "numerum poſſe eſſe diceret." In noſocomiis, de quibus agimus, intervalla paulo minora nihil nocebunt; lectorum pedibus lapſus rotarum ſubjecti commodi erunt, quibus ultro citroque, quietioris aëris mutandi cauſa, loco illi motentur.

Spondae et fulcra, et ſi qua alia pars firma materie eget, ſi ſumptus tolerabilis fuerit, ex ferro aptiſſima erunt, quibus cumices aut aliae ſordes quam minime adhaereſcant. Imprimis enim munditiae circa aegrotantes praeſtandae ſunt; de qua re fuſius paulo per occaſionem verba faciam.

Qua etiam de cauſa, laneis aulaeis, quae magis ſordeſcunt et parum lavantur, linea anteponenda ſunt, quae commodius lavari et munda ſervari poſſunt.

De ſtragulis, praeter eandem munditiarum rationem, nihil proprium habeo dicere.

Strata autem plumis recentibus, et quam diligentiſſime ſiccatis, impleri; aut, ſi earum

ſumptus

ſumptus minus commodus viſus fuerit, pilis ſuffarciri utile eſt. Peſſima autem conſuetudo eſt lana implendi ſtrata. Ea enim moleſti caloris, culicum, pediculorum, et aliarum ſordium, materia eſt.

Quod ſi ſupervacuum credatur ad ſingulos lectos ſingulas matulas aut ſcaphia, aliaque vaſa, quibus in acutis morbis urina infra veſtem ſtragulam commodius excipiatur, et laſana pertinere dicere; certe haec ipſa non in aperto cubiculo, neque infra lectos habenda, ſed in parva conclavia quae ſupra relata ſunt concludenda, non etiam levi de cauſa praeceptum eſſe videbitur. Neque obliviſcendum eſt, dyſentericorum ſtercus, ſeparatis laſanis, quo minus noxius halitus ad reliquos inde perveniat, ſervandum; atque inde ad receptaculum commune, de quo poſtea dicetur, primo quoque tempore deferendum eſſe.

Fenestrarum operculo ligneo, duabus valvis conſtante, opus eſt. Quibus minus aut magis pro occaſione inclinatis, aut arcte ad vitra applicatis, nimia lux minuatur, obſcuretur, aut omnino excludatur. Cujus rei utilitas in multis morbis manifeſta eſt, ubi corporis ſenſilitas cum aliis rebus offenditur, tum oculi, luce clariore perſtricti, irritantur, eodemque pacto ſomni et quietis uſui conſulitur.

Porro, cum coeli temperies in eodem loco vix

vix temporis puncto conſiſtat, et ſemper fere per omnia anni tempora, omnes tempeſtatum vices, varia et mutabilis ruat, ejus omnes viciſſitudines notari et quam diligentiſſime ſervari oportet. Itaque thermometron, intus ad lectos ſuſpenſum, frigoris et caloris vices modoſque, exquiſite indicabit. Cujus inſtrumenti, in aegrotantium curatione, neceſſitatem non poteſt non videre is, cui, quantum aëris temperies vel integerrima corpora moveat, perſpectum ſit.

Ad ſpatioſa cubicula calefacienda, ſinguli ignes ſingula, non ſufficiunt. Itaque in unoquoque plures focos, quam aequiſſimis inter ſe intervallis diſpoſitos, quibus, igne impoſito, aer aequa ubique temperie ſervetur, pariterque toto intus ſpatio frigora defendantur, haberi operae pretium eſt. Neque minimum quidem cubiculum igne, itaque uno foco, commode carebit. Iidem foci majores aut minores eſſe, pro majore aut minore loci ſpatio, calefaciendo; et pro illorum magnitudine, plus minuſve fomitis quoque ſuper imponi, debent.

Officinae tres ſunt; medicamentaria, chemica, et chirurgica.

Officina medicamentorum ſit juſtum conclave, ſatiſque amplum, quo omnia medicamenta

camenta ordine explicentur, commodiorque ad ſingula aditus ſit. Quoque idem ſiccum magis, eo aptius erit. Multa enim illic ſervanda medicamenta, in humidiore loco, facile liqueſcunt, multa muceſcunt, aut aliter corrumpuntur. Idcirco hic quoque, praeter alios uſus, foco et igne opus eſt. Hujus loci apparatus, piſtilla et mortaria, alia vitrea, alia marmorea, alia metallica, alia majora, alia minora, pro diverſa rerum contundendarum copia; item uteres vitrei, pari figurae et magnitudinis varietate; poſtremo, circa totum undique locum, varia ſimiliter ſcrinia quibus ſicca capiantur et ſimilia, ſunt.

Neque officina chemica, quam pleriſque noſocomiis deeſſe video, tamen deeſſe debet. Ea pluribus focis, diverſa ſtructura et magnitudine, quibus ad alia opera chemica conficienda ignis aliter dirigatur, inſtruenda; ſimul, ab aegrotantium cubiculis et medicamentorum officina, ne quid ex nimio plurium ignium calore detrimenti oriatur, in ſeparatum conclave dividenda videtur.

Qualis locus inſtrumentorum chirurgicorum capax eſſe debeat, vix dicto opus eſt. Satiſque eſt, armarium aliquod ſiccum, et ab omni humoris periculo remotum, ne ea, quae munda et terſa eſſe convenit, rubigine uſui

ineptiora

ineptiora fiant, neque id quidem magnum quaerendum eſſe, dicere.

Culinae in unoquoque noſocomio duae requiruntur; altera communis, in qua ea quae ad quotidianum ſanorum victum propius accedunt curentur; altera extraordinaria, ubi certis caſibus cibi ac potiones proprii magis parentur.

Cubiculum Rectrici, cellaeque nutricibus et reliquis famulis, in ima contignatione diſtribuantur. Nam ei domus parti quam ſolam continet, quaeque tanto gravior, quanto humidior eſt, integri quam aegri tutius committuntur.

Aegris communis apparatus eſt machina electrica, utile in multis morbis remedium; balneum in aliis, frigidae lavationis locus in aliis, utiliſſima.

Reliquum nunc eſt, ut de quibuſdam rebus, ad ſuperiores diviſiones haud facile referendis, pauca non omittenda perſequar.

Ergo, ut nihil, quod aëris regendi, et ſaluti eum accommodandi, poteſtatem faciat, leve aut a noſtro propoſito alienum videtur; oſtia autem exteriora, aëris fluentis oppoſita, pro occaſione clauſa aut aperta, ejus rei ſummam copiam praebent; ita magnis gradibus, quos liberrimorum ventorum regionem ſpectare, et

ad

ad omnia cubicula pervios eſſe volui, fores arcte accommodatae praependendae ſunt.

Item feneſtrae per graduum totam altitudinem, in ſingulis contignationibus ſingulae inſertae, ob eandem cauſam utiles quoque erunt.

Hae utraeque, clauſae calorem, apertae immiſſo aëre frigus, praebebunt, aegros reficient, aëra temperabunt, ſtagnantem, praeſertim in majoribus cubiculis, magis elaſtico mutabunt, multum boni praeſtabunt. Neque ſolae ea faciunt; ſed feneſtrae ipſorum cubiculorum feneſtris oppoſitae, item horum altitudo, et pro concluſis corporibus amplitudo, de quibus ſupra eſt relatum, eodem etiam conferunt, et ſuum auxilium, ſuum uſum, conjungunt. Quarum utique rerum cum origo ſimplicior ſit, et ab aëre coeleſti vel humana corpora propius accedente, vel inde excluſo petenda; hic juſtus locus videtur, quo de utraque re ad tot ſupra dicta pertinente plenius paulo et ſubtilius ratiocinari detur.

Corporis humani calorem thermometri Farheinheitiani gradus 98 indicat; coeleſtis, hac in regione ejuſdem thermometri gradu 62 notatus, gratus et jucundus eſt. Itaque illo hic multo minor eſt. Idem tamen ſupra gradum 62 aſſurgens, licet etiamnunc multo minor,

minor, tamen moleſto nos calore afficit. Contra, infra eundem decidens, ſenſum injucundi frigoris praebet. Tota autem rei ratio in hoc poſita eſt, ut corpora hominum calorem gignendi poteſtate praedita, ſi hic exhalans ad circumfuſum aëra aequaliter diffuſus perit, alium per foramina undique dimanantem aequaliter quoque renovent, et circa ſe conſtantem caloris modum ſervent. Id autem, in coeli temperie media, quam thermometri gradu 62 ſignari dictum eſt, fieri ſemper ſolet.

Haec autem frigoris ratio eſt. Minor calor coeleſtis modico illo modò dicto, plus humani, unoquoque temporis puncto, diſſipatum aufert, quam eodem temporis ſpatio renovari, ſummo corpori circumjici, atque hoc defendere poſſit. Itaque minus quoque proprii caloris id ambibit, propiuſque externus ad ſumma ejuſdem aſſidue adſpirans, ſenſum quendam ingratum, quem frigoris dicimus, efficiet. Cumque calor hominibus naturalis ſtabili et conſtanti ſit natura, quicquid propiorem frigidi aëris ad ſumma corporum adventum intercludit, id omne adverſus omnes frigoris modos efficax erit remedium. Hujuſmodi autem veſtes, domus, et ignes intra has accenſi, ſunt. Ergo, ubi thermometron quod ad lectos aegrotantium ſuſpendendum

judicavi,

judicavi, mercurium multum infra gradum 62 ſubſidiſſe oſtendit, tum omnes feneſtrae omnia oſtia per totam domum claudendae, igneſque accendendi, et, ſi intenſiora frigora poſtulaverint, plus veſtium ſuperaddendum, videntur.

Caloris, e contrario, natura ſic explicabilis eſt. Ambiens coeli calor medio memorato major, nativi, interius corpora ambientis, minus accipit, facitque ut hic circa corpora cumuletur, augeatur, et moleſtum tandem ardoris ſenſum excitet. Cujus quoque praeſidium erit, quicquid, ſupervacuum ſuum undique circumfuſum halitum, a corporibus difflat amovetque. Talia ſunt ventorum flumina in corpora ruentia, et aër media temperie inventus. Verum in nimio calore, cum venti non ſemper afflent, neque loci a ſummis ardoribus tecti, ubi juſta ſit temperies, facile et ubique reperiantur; ideo caloris quam frigoris, remedia rariora, minuſque in noſtra poteſtate eſſe, apparet. Quo magis ut hanc contemplationem ad uſum et noſtrum propoſitum propius deducam, omni cura omni obſervatione opus eſt; ut ſaltem, quod auxilium adverſus minores calores in noſtra manu eſt, id, fluentis aëris liberioris undique in noſocomia inductis, praeſtare ſimus parati. Quoties igitur aëra

nimis calere, mercurius ſupra 62 thermometri gradum levatus, ſignificaverit, univerſae feneſtrae, oſtia, rimaeque pateſieri debent. Cujus cautionis, praeter frigus ſic inductum, alia in multitudine aegrotantium cauſa eſt. Eſt ſpecies aëris a philoſophis noſtrae memoriae reperta, quam mephiticam appellarunt, iſque, ubi purior eſt, flammam et vitam extinguit; ubi in aëre meliore aliquantum ita diſſipatur, ut partim ſeorſim agat, valetudini gravis nocenſque, malos morbos et prae caeteris putridos infert; cum aëre prorſus et chemice mixtus, innocuus eſt. Inter autem haud paucas ejus per rerum naturam origines, etiam ab humanis pulmonibus et cutis foraminibus provenire compertus eſt. Cum aëre autem penitus coit, miſcetur, et ſua amiſſa, ejus naturam induit, per omnes temperiei gradus ab imo uſque ad ſexageſimum ſecundum, ut nihil inde offenſionis, neque ad ſingulares homines neque ad multos arctius confertos, perveniat. Suam pariter in aëris coeleſtis natura perdit; pariterque nihil offendit, ubi parva ejus pro illius copia eſt, aut perflatus eum a corpore verrit. Verum cum aër externus ſive ſponte ſuper modum caleſcit, ſive gravis halitus ex multitudine ortus eum calefacit, tum demum dira lues ſupra relata erumpit, et

miſeros

miſeros mortales miſere affigit. Cujus rei, ſi nihil in coelo noxae eſt, gravis vapor e corporibus dimanans, circa haec condenſatus et quieſcens, inque eadem, apertis ſimul calore foraminibus, rurſus inſinuatus, in cauſa eſt; remedium, obſtaculis omnibus remotis, per quam plurimos aditus et ſpiracula aër elaſticus intromiſſus. Proprium noſocomiis unum eſt, ut cum pluribus contignationibus neceſſario conſtent, neque ima aegrotis ob cauſam jam allatam permittatur; ideo gravis vapor, modo dictus, ab inferius habitantibus ad ſuperiores uſque, ſua natura, aſcendat, atque uſque eundo aucta, in ſumma demum domo ſaepe intolerabilis fiat. Is autem, communibus portis ad ſingulos gradus imos, feneſtriſque ad ſummos eoſdem, in unaquaque contignatione, inque ipſis cubiculis, apertis, valido aëris agmine irruente, abigitur, cujus locum melior aër ſuccedens occupat.

Postremo, ne alius e ſtercore vapor huic pervius ſit, peſtemque memoratam teterrimo odore et cumulata noxa augeat, illius commune receptaculum a gradibus averti, locoque quam maxime ab omni aegrotantium aditu diſſidente, eſſe neceſſe eſt. Nam in nonnullis noſocomiis, ubi hoc ſervatum non eſt, unaque cum malo aëre materia impura, per iter commune,

mune, ab excrementis quoque ſummittitur; prout altius gradibus aſcendes, ita magis atque magis foedus odor tibi nares feriet: Ut igitur cui hoc praeceptum ſupervacuum videatur, is carere naribus dicendus ſit. Cella, ubi veſtes lavantur, ſeorſim ſit oportet, ne mador inde ortus aëra domeſticum humidet.

Neque cadavera in cubiculis aegrotantium relinquenda, ſed quamprimum, poſt animam efflatam, ad locum ſeparatum clauſumque deferenda, videntur. Plurimorum enim cadaverum rapide ruens putredo in ſummum vivos periculum conjicit.

Administratio quae per medicum, chirurgum, pharmacopolam, nutrices, rectricem, aliudque miniſterium, perficitur, in totidem partes, expedito ordine, diducitur.

Principium autem a medico eſt. De quo acturus, haud neſcius ſum, meum hoc loco ſolummodo eſſe, ejus circa valetudinarios officium tradere; non etiam, qualis, quid medicinae ſciens, quibus artibus inſtructus, ad hoc munus accedere debeat, docere; ſatiſque eſſe, ut is quam optimus ſit, uno verbo, praecipere. Verum, quum hoc maxime tempore, Superis volentibus, cives mei rem pulcherrimam agant, perque totos Hiberniae agros, ſuſcepta miſerorum cauſa, quibus inopes aegrotantes

recepti

recepti curentur, hoſpitia undique condant, ne tantam rem indignis credendam, et miſericordia publica fruſtra ſit necne, parum referre, exiſtimare videar, utramque rem, et quid ſcire, et quid facere medicum conveniat, paucis attingam.

Scientia medici ad neceſſariam, utilem, et commodam redit; in qua poſtrema naturalis quaedam bonitas locum habet.

Primum autem rationalis artis diſciplina, et uſus medendi neceſſarius eſt. Nam ut iis qui, ratione neglecta, uſui caeco et imitationi ſervae ſeſe tradiderunt, non eſt credendum; ita nec iis qui, his omiſſis, illam inaniter et ſine ſenſu coluerunt, tot hominum ſalus recte committitur.

——————Alterius ſic
Altera poſcit opem res, et conjurat amice *."

Itaque virum dignum qui valetudinarios ample curet, anatomiae, chemiae, rei pharmaceuticae, materiae medicae, phyſiologiae, pathologiae, et uſus medendi, neceſſario peritum eſſe; neque de morbis in ſcholis audire, ſed eos ipſos videre et explorare, atque in iiſdem tractandis et curandis verſari, oportet. Ad haec ſapientia, acre et ſagax ingenium, diligentia, fides, et probitas, imprimis poſtulantur.

Ad

* Horat. de art. poet. verſ. 409.

Ad quarum rerum neceſſariam ſcientiam utilis aliarum accedit, logicae, artis mathematicae, metaphyſicae, rerum naturae; item ex ſermonibus antiquis Graeci et Romani, e recentioribus Gallici et Vernaculi, notitia: Quae, ut Romanus ait, "quamvis non faciat medicum, aptiorem tamen medicinae reddit."

Qua cognitione eum eſſe imbutum quo certior fides ſit, in ſcholis quam optimis medicum didiciſſe, atque, ubi inſtitutus eſt, inde lauream artis accepiſſe convenit. Quod clarius magiſque fidum, ingenii, diligentiae, et in diſciplina progreſſus, teſtimonium eſt, quam ſi, fallace earum rerum periculo facto, ab ignotis ipſe ignotus, ſuſpicioſum et ſaepe exitialem titulum, furto quaſi auferret.

Commodae autem in medico artes ſunt, ſumma rerum et hominum peritia, mores ingenui, liberales et graves, auctoritas et dignitas comitate et humanitate temperatae; poſtremo, vultus bonus et ſpe plenus, unde, in re dubia, ſpes quoque, cujus haud leve ad ſalutem ſaepe momentum eſt, afflictis innaſcatur. Itaque Celsus "Periti medici," inquit, "eſt, non protinus ut venit, apprehendere manu brachium; ſed primum reſidere hilari vultu, percunctarique quemadmodum ſe habeat; et, ſi quis ejus metus eſt, eum probabili ſermone

" mone lenire; tum deinde ejus carpo manum " admovere *."

Quod autem ad officium medentis attinet, ita ſe inter aegrotantes gerere meminerit, ut ſemel die omnes viſat, et unicuique convenientia praecipiat; alios autem iterum tertiove, aut quoties uſus poſtulet, reviſat, idque quod in eo fuerit auxilium cum cura praeſtet. Cujus totae partes ad haec fere redeunt, ut medicamenta per pharmacopolam et chirurgum ad praeſcriptum adminiſtranda curet, per nutrices victus et exercitationis rationem regat, et omne munditiarum genus, rectricis et nutricum munera non diſpiciens, circa aegrotos praeſtet; alios aegros recipiat, alios integra jam valetudine dimittat, alios parum ſe ordine gerentes, aut dicto non audientes, caſtiget; delinquere pergentes ignominia notet, aut domo ejiciat; temporum et tempeſtatum vices obſervet, adverſus has, ubi nocebunt, praeſidia inveniat; omnibuſque in rebus omnia curet, regat, adminiſtretque. Eique ſcriba attribuendus eſt, qui praecepta libro inſcribat, aliiſque in rebus eum adjuvet.

Suum quoque chirurgo munus praeſcribendum eſt. Ad eum ea opera, quae manu perficiuntur, omnia pertinent; quorum igitur uſûs artem et acrem cum prudentia dextram deſide-

* Lib. 3. cap. 6. p. 129.

deſiderantium, ad haec anatomiae, chemiae, artificiique mechanici, notitia neceſſaria eſt. Hunc fortis et firmus ad omnes caſus animus ſuſtineat, ut neque querimoniis neque clamoribus, neque vultu miſerabili, neque ſanguine effuſo, neque cruciatibus, neque ulla infelicium miſericordia moveatur; quin omni perturbatione vacuus, invicto pectore ad ſalutem contendere perſeveret. Is quoque quotidie ſemper ſaepiuſve, re poſtulante, ſibi commiſſos viſere, et ſubinde medicum, ſi qua res durior viſa fuerit, conſulere debet. Superbia enim chirurgica ſuam artem a medicina ſeparans, aut hujus quoque cognitionem ſibi vindicans, ubi ordine opus eſt, ferenda non videtur. Praeter autem eum, etiam juvenem, chirurgiae non ignarum, ali in domo, et ſemper praeſto eſſe, qui vulnera curet, iis medicamenta imponat, demat, mutet, et ſimilia, abſente chirurgo, ſed hujus tamen praeſcripto adminiſtret.

Pharmacopola diligens, medicinae ſimplicis, compoſitae, atque etiam hanc componendi ritus gnarus, ſobrius, cautus, et ab omni temeritate alienus, eſſe debet. Eſtque in hoc homine gravitate et probitate ſpectata opus. Neque enim, cum is, inter mille res diverſiſſimas, quarum plurimae nocent, multae etiam mera venena ſunt, et error admiſſus, peſſimos

trahit

trahit effectus, verſetur, omniſque praeſcripta exſequendi cura ad eum deſcendat; levi aut infido ingenio maxima res credenda eſt. Pharmacopolae autem eſt, ut medicamenta quam optimi generis ſint, idoneiſque modis et temporibus adhibeantur, curare; perverſam hominum, ſi juſſa medici detrectent, voluntatem corrigere; et ſi qui regi per eum noluerint, aut aliter parum ſe ordine gerant, eorum delicta cum fide ad medicum deferre; poſtremo, quam minime, abſente etiam medico, ſive interdiu ſive noctu, domo abeſſe; nam, in tanto morborum numero, ſubitorum caſuum mobilitas praeſentem et paratam omni hora opem deſiderat.

Nutrices quae inter valetudinarios verſantur, eorumque curationi invigilant, proximum iis qui medentur locum occupant. Earum munus eſt aegris aſſidere, praeſto eſſe, medicum, quoties occaſio poſtulaverit, rogare, fomenta parare, jacentes tollere, erigere, ſublevare, lecto efferre, veſtes induere aut exuere, lecto reponere, poſituram mutare, cibos et potiones quorundam aegrotantium proprias in altera culinarum curare, haec et medicinas dare, ſcaphium aut laſanum ſubminiſtrare, hoc in conclavi concludere, ac deinde quamprimum in commune receptaculum ſtercus ab-

latum effundere, lectos ſternere, cubicula detergere, omnia munda ac nitida ſervare, ignem accendere, medico aut chirurgo, quemadmodum iis abſentibus aegri ſe habuerint, accuratius narrare, et ſimilia alia, ſed precario, uti dictum eſt, et ex medentium juſſu, exequi. Quarum mulierum quae ſit neceſſitas quis non videt? Illarum igitur omnium rerum peritia ac uſus, praeterea fides et diligentia, ab iis requiritur. Non enim inſuetae et inexpertes aegris adminiſtrandi moris, ea quae ad hoc officium attinent, facile praeſtent. Nam in omnibus rebus experientia optima magiſtra eſt. Neque quicquam adeo ſimplex, planum, aut expeditum eſt, quin arduum, impeditum, et difficile, parum aſſuetis aut non expertis fiat. Infidis autem aut negligentibus perpetua aegrorum corporum cura cum ſummo periculo committitur. Eaedem, cum imperium medici non intercedit, in munditiarum ratione ſervanda, omnique domeſtica curatione, parere rectrici debent.

Rectrix ſobria, ſapiens, rerum domeſticarum perita, ſimplex munditiis, ab iracundia, odio, ſuperbia, inanitate muliebri, aliiſque animi perturbationibus vacua, aetate provecta, et vel marito orba vel nunquam cuiquam juncta, caſta, proba, ab ingenuis moribus non

aliena,

aliena, officii diligens, eaque auctoritate qua ſuis miniſtras officiis contineat. Illius eſt omnibus rebus domeſticis praeeſſe, ſupellectilis munditiis per nutrices et famulas conſulere, et ſimilia alia ita curare, ut tamen medici, item chirurgi et pharmacopolae, auctoritatem ſemper reſpiciat, et quarta domus poteſtas ſit.

Praeter munera nutricum ſuper expoſita, nulla opera familiari circa aegrotantes opus eſt. Id vero famularum quod ad alia munera domeſtica ſufficiat habendum eſt. Quibus, ſicut et nutricibus, hoc commune eſt, ne omnia omnibus per ſaturam agantur, ſed ſingulis ſuae partes diſpertiantur. Quippe metus eſt, ne, unoquoque in alterum quicquid agendum eſt inclinante, et ſibi otium, ut mos plurium miniſtrorum amat, quaerente, neceſſaria negligantur, aut male et tumultuoſe fiant. Itaque una aut altera puella, ſi quid ſpatii extra aegrorum cubicula eſt, ei et gradibus purgandis, item reliquis per domum ignibus faciendis, alia lacti curando, aliae veſtibus lavandis, attribuendae ſunt. Aliis in culina opus faciendum eſt, quibus coquus cibos curandi peritus praeſit. Item famulus apparere debet qui fores cuſtodiat, et ultro citroque ſive nuncius aut mandatum deferrendum ſit, ſive aliquid petendum aut portandum, mittatur.

His

His omnibus praeeſſe rectricem, ut ſupra oſtendi, aequum eſt, eamque ſumma adminiſtrationis domeſticae reſpicere. Nam quoniam, quaſi reſpublicae tales domus ſunt, iis Homeri dictum, "non bene geri rempublicam multorum imperiis," convenit *.

His autem omnibus, quorum operam in ulla adminiſtrationis parte adhibendam demonſtravi, una res in ſua cuique occupatione ſemper eſt ſpectanda, ut munditiis conſulatur, earumque conſtans ratio habeatur. Sordes enim quae nunquam humanae ſaluti proſunt, in multitudine in unum locum collata, eaque morbis conflictante, ut nocentiſſimae ſint neceſſe eſt. Eaeque tanto etiam nocentiores erunt, quanto propius aegra corpora ſunt, arctiuſve adhaereſcunt. Quo pejor eorum medicorum error fuit, qui in morbis febrilibus ab initio uſque ad finem induſia mutari vetuerunt, qua curatione factum eſt, ut ex ſordibus a perſpirato halitu aut aliunde ortis corpori adhaerentibus, hujuſque deinde vaſis receptis, variae noxae natae ad vim morbi acceſſerint. Induſia igitur, et ſtragula linea, cum in aliis morbis, tum, prae caeteris, in putridis aut contagioſis, ubi haec haud parva curationis pars eſt, quam frequentiſſime mutanda

* Homer. Iliad. lib 2. verſ. 204.

tanda ſunt. Contagio enim non ſolum ab aliis ad hominum corpora, verum etiam ab eodem quaſi homine, ad illum ipſum pervenire, ſeque accumulata augere poteſt. Neque metuendum eſt, ne inter mutandas veſtes et corpus denudandum, homo aëri objectus in periculum incidat. Nullus enim morbus eſt, nullum morbi tempus, quo prius calefacta induſia aut ſtragula linea, modo longior mora caveatur, non tuto circumjici liceat. Noſocomiorum vero proprium eſt, ſi aër frigidus liberior per domum meat, laborantes intra laneam ſtragulam tutos, veſte munda circumdare. Ad munditiarum quoque curam lecti motati uſus, cujus rei cauſa iis rotas ſubjiciendas putavi, praeſertim calore vigente, et in morbis putridis ac contagioſis, pertinet. Qua ratione aër, ſive nimio calore, ſive noxiis rebus gravis, novatur, et in puriori ſpirandi copia datur. Ad haec una obſervatio propria eſt, cujus ante memini, ut ſtercus, praeſertim dyſentericum, diligenter concluſum, ſemper quamprimum ad receptaculum commune deferatur; periculum enim eſt, ne ab eo minus ſervato gravis halitus ſummiſſus ad proximos perveniat, et praeſentibus malis etiam aliud, idque peſſimum, ſuperaddat. Poſtremo, ne culices, pediculi, puliceſve ullam lectorum par-

tem

tem infeſtent, attendendum eſt; quippe quae foediſſimi maximeque peſtiferi ſordium generis proles ſint. His omnibus rebus medico diligenter invigilandum eſt; et ſive rectrix ſive nutrices, ſive reliqui miniſtri, haec parum ſervaverint, quaecunque ſic deliquerit, ea, non condonanda culpa admiſſa, ab officiis et noſocomio extra veniam ableganda eſt.

Cum non omnia medicamenta omnibus neceſſaria ſint, et plerorumque morborum ſanatio intra exiguum illorum orbem conſiſtat; ideo nec tota illa, quam in pharmacopoeias ſive ignorantia, ſive perverſa diligentia, ſive etiam ſuperſtitio congeſſit, farrago, nimio ſupervacuo, quemque res haud facile ferat, ſumptu, in noſocomiorum uſus, quaerenda eſt. Qui enim praeſentes cum prioribus pharmacopoeiis a Galeni uſque ad haec tempora conferat; poſterius et cultius aevum ſuperioris ſemper vitia correxiſſe, multa inania, vana, ſupervacua, aut contraria rejeciſſe, et ſimplicium medicamentorum numerum uſque imminuiſſe, comperiet. Quin et multa adhuc in Londinenſi ac Edinenſi pharmacopoeiis, licet eae omnium longe optimae ſint, linenda atque delenda reſtant: quae illi doctiſſimi et clariſſimi viri, partim opinionibus ac ſtudiis vulgaribus, partim empiricorum impudentiae, partim denique

que magnificentiae et coloris pulchritudini concedenda pro tempore, ne omnia recidere ac nihil loco immotum relinquere viderentur, et paulisper indulgenda, judicarunt. Nec dubium eſt, quin Edinenſes, qui ſuum, quo tempore haec ſcribo medicamentorum liberum recudunt, multis partibus eam, tam breviorem quam emendatiorem, in lucem ſint reddituri. Eandemque porro liturae neceſſitatem diu manſuram, et in ſera ſecula deſcenſuram, non veri ſolum ſimile, ſed et verum certumque videtur. Quibus utique incommodis, in aegrotantium hoſpitiis, facilis carendi copia eſt. Neque iis convenientium medicamentorum diſpenſationem eadem, quae publicas pharmacopoeias, premit iniqua neceſſitas. Nihil in illis audacium hominum impudentiae concedendum, nihil ignorantiae aut vanis ſtudiis dandum, nihil magnificentiae damnoſae largiendum; contra, ſapientis, docti, et probi viri arbitrio, omnia adminiſtranda. Praeterea, inter collegii, et privatam, ſortem plurimum intereſt. In illa, omnium ordinum atque conditionum homines reſpiciendi, totuſque populus non juvandus ſolum, verum etiam, ut varie placetur, multa ferenda; in hac, inopibus miſeriſque, alieno beneficio habitis, ſalutaria ſine gratia aut ambitione paranda. Nullius

lius igitur, ne repurgatiſſimae quidem pharmacopoeiae, omnia in noſocomiôn quodvis coacervari debent, eorumque ita delectus haberi, ut ſupervacua rejiciantur, pretioſioribus, niſi horum pauca utique neceſſaria ſint, viliora et parabiliora anteponantur, atque ea quae maxime utilia ſint, quaeque uſus communes poſtulent, ſola retineantur.

Neque penoris hujuſmodi domibus accommodati ratio praetereunda eſt. Talia vero ad victum providenda atque paranda videntur, qualia tenui plebeculae, cujus de numero plerique ſunt, qui ſic ample curantur, quam maxime reſpondeant. Cujus tamen rei aliqua eſt varietas. Nam alii quoque, qui benignius vivere conſueverant, aliis cauſis coacti eodem deferuntur; atque utrique jam morbis affecti, victus quandam proprietatem requirent. Itaque neque durius vivere conſueto lautiores epulae, neque his uti ſolito pejor victus convenit, neque utrovis jam in morbos implicito, non aliquantum, ex conſuetudine ciborumque et potionum genere, recedendum eſt. Verum de victus genere plenius diſſerere, aut praeceptum aliquod communius proponere, vix noſtrum hujuſve loci eſt. Aliud enim incipientes morbi, aliud conſiſtentes, aliud decedentes, aliud longi, aliud

acuti,

acuti, requirunt. Atque ex iiſdem morbis alii alias hujus rei proprietates habent. Item variae aetates, naturae, ſexus, certaeque nonnullis propriae conditiones, quas ιδιοσυγκρασιας Graeci nominant, totidem ciborum potionumque proprietates, eaſque pariter variantes, poſtulant. In delectu autem, qualis cuique victus conveniat, habendo, maxime commune praeceptum eſt, ut ſtatus ventriculi reſpiciatur, quidque hic ferat, aut ferre recuſet, exploretur; cujus rei, ſicut et morbi, natura conſiderata, materiae genus utrique reſpondens, permittatur. Verum, praeter cauſas allatas, haec tota quaeſtio, cum verboſiore et pleniore, quam noſtro conveniat propoſito, oratione egeat, magnam medicinae partem comprehendat, et pleraeque, quas tractat, res non in longiorem diem paratae intus recondantur, ſed quotidie conſumptae reparentur, ideoque in hac re ad medici domeſtici quotidianam quoque curam magis attineant; nobis in medio relinquenda, et illius, ex ipſa re e veſtigio ſemper judicaturi, et conſilia pro occaſione capturi, arbitrio committenda videtur. Solumque addendum eſt, ut medicamentorum, ita alimentorum rationem, parſimoniam cum utilitate temperatam, poſtulare.

F I N I S.